

Iniciatíva Naša Bratislava

Ako zabrániť volebným podvodom

Príručka člena okrskovej volebnej komisie

Voľby do orgánov samosprávy obcí

konané dňa 15.11.2014

2014

nasa-bratislava@nasa-bratislava.sk

Som členom okrskovej komisie – ako zabránim volebným podvodom

Účelom pomerného zastúpenia členov okrskových volebných komisií je zabezpečiť regulárnosť volieb spôsobom, že zástupca každej politickej strany, hnutia alebo koalície politických strán a hnutí, ktorá má vo volebnom obvode svojho kandidáta, má možnosť dohliadať na priebeh volieb v danom okrsku.

Vzhľadom k tomu, že spôsob vykonania volieb sa od roku 1990 takmer nezmenil, opakujú sa pri každých voľbách prakticky rovnaké slabé miesta, na ktoré si treba dať vo volebnej miestnosti pozor.

V zásade možno volebný dohľad člena okrskovej volebnej komisie rozdeliť do nasledovných etáp:

- dohľad pred samotným hlasovaním;
- dohľad počas priebehu hlasovania;
- dohľad pri sčítavaní voličských hlasov.

K možným porušeniam volebných predpisov s ohľadom na subjekt ich porušenia môže dochádzať :

- konaním alebo opomenutím samotných členov okrskovej volebnej komisie, zapisovateľa okrskovej volebnej komisie a iných úradných osôb;
- konaním alebo opomenutím voliča počas jeho účasti na voľbe vo volebnej miestnosti;
- konaním tretích osôb.

K porušeniu volebných pravidiel môže dochádzať jednak úmyselným konaním v úmysle zvýhodniť alebo poškodiť jedného z kandidátov, ale častejším problémom býva nedbanlivá nepozornosť alebo nezáujem úradných osôb zúčastnených na voľbách.

Ako úmyselné, tak aj nedbanlivostné porušovanie pravidiel volieb je neprípustné a zakázané, pretože môže zvýhodniť alebo znevýhodniť niektorého z kandidátov a vo svojej podstate môže spôsobiť neplatnosť volieb, prípadne trestnoprávne dôsledky.

Na čo si dať pozor – prehľad najslabších miest pri konaní volieb

1. Pred zapečatením musí byť volebná urna prázdna, rovnako aj prenosná volebná schránka

Do volebnej miestnosti prídte včas, ešte pred začiatkom hlasovania. Osobne sa presvedčte bezprostredne pred zapečatením, či je volebná urna a prenosná volebná schránka prázdna. Po ich zapečatení pečať podpíšte tak, aby časť podpisu zasahovala na samotnú urnu alebo schránku. Týmto spôsobom by mala byť každá manipulácia s volebnou urnou alebo prenosnou schránkou zistiteľná.

Odmietnite akékoľvek delenie úloh predsedom okrskovej volebnej komisie alebo iniciatívneho člena volebnej komisie v štýle „Ja to tu zapečatím, Vy zatiaľ choďte pozrieť, či vonku nečakajú nejakí voliči“. Máte právo a aj povinnosť byť prítomný pri všetkých úkonoch, ktoré komisia vykonáva.

2. Vzory hlasovacích lístkov musia byť pred vstupom do volebnej miestnosti vyvesené riadne a nediskriminačne

Ešte pred začiatkom hlasovania skontrolujte, či sú pred vstupom do volebnej miestnosti vyvesené vzory hlasovacích lístkov s uvedeným zoznamom kandidátov na starostu (primátora) obce (mesta), kandidátov na poslancov obecného (mestského, miestneho) zastupiteľstva.

Ak sú vo Vašom volebnom obvode kandidáti, ktorí odvolali svoju kandidatúru, alebo ich kandidatúru odvolala politická strana, hnutie alebo volebná koalícia politických strán a hnutí, musí byť tento údaj oznámený hneď vedľa zoznamu kandidátov.

Dohliadnite na to, aby boli vyvesené oficiálne vzory hlasovacích lístkov, aby na nich nebolo nič vyznačované, škrtané, krúžkované, dopisované a tieto veci kontrolujte aj priebežne počas hlasovania. Ak je hlasovací lístok vytlačený obojstranne, musia byť vyvesené jeho obe strany.

3. Zákaz volebnej agitácie vo volebnej miestnosti a v jej bezprostrednom okolí

Akákoľvek agitácia vo volebnej miestnosti alebo v jej bezprostrednom okolí je zakázaná. Pred začiatkom hlasovania sa presvedčte, či pred vstupom do volebnej miestnosti alebo vo volebnej miestnosti nevisia volebné plagáty, či sa v priestoroch volebnej miestnosti nenachádzajú volebné letáky, prípadne, či sa za plentou nenachádza pero s reklamnou potlačou v prospech alebo neprospech kandidáta, strany, hnutia alebo volebnej koalície.

To isté urobte z času na čas aj v priebehu volieb. Leták, či reklamné pero môže za plentou alebo vo volebnej miestnosti „zabudnúť“ ktorýkoľvek volič.

4. Dohľad nad vedením zoznamu voličov

Okrsková volebná komisia vedie zoznam voličov v dvoch vyhotoveniach. V každom zozname voličov vyznačuje niektorý člen komisie účasť každého voliča. Dochádza tak ku krížovej kontrole, aby nemohla byť vyznačená účasť u voliča, ktorý ešte reálne voliť nebol.

Počet zúčastnených voličov a počet vydaných sád hlasovacích lístkov musí byť rovnaký. Preto ak by chcel niekto z úradných osôb prítomných vo volebnej miestnosti nepozorovane vhodiť do volebnej urny hlasovaciu lístku „navyššie“ v prospech niektorého z kandidátov, musel by príslušný počet „účastí“ vyznačiť aj v oboch rovnopisoch zoznamu voličov. Je podstatne jednoduchšie ustrážiť zoznam voličov, než ustrážiť volebnú urnu.

Dohliadnite na to, aby do každého rovnopisu zoznamu voličov vyznačovali účasť voličov členovia okrskovej volebnej komisie zastupujúci vzájomne si konkurujúce skupiny kandidátov.

5. Ak volíte v inom okrsku, urobte tak čo najskôr

Ak volíte v inom okrsku, než v ktorom ste členom okrskovej volebnej komisie, odskočte si voliť čo najskôr, podľa možnosti pred obedom alebo počas prestávky na obed. Je malý predpoklad, že by niekto nezákonne vyznačoval účasť voličov vo voličských zoznamoch hneď doobeda, pretože by riskoval, že dotýčný volič sa ešte poobede dostaví a podvod vyjde najavo.

6. Stotožnenie voliča, priebeh voľby

Nehanbite sa vypýtať si doklad totožnosti od voliča, i keď ho predtým skontroloval napr. už iný člen volebnej komisie, najmä vtedy, ak sa vám zdá, že ste voliča v daný deň už raz videli voliť.

Dbajte o to, aby úradné osoby vo volebnej miestnosti neovplyvňovali voličov a aby volič hlasoval osobne a sám, okrem výnimiek, ktoré povoľuje zákon. Člen volebnej komisie nesmie nikdy voličovi pomáhať upravovať hlasovací lístok.

7. Voľba do prenosnej volebnej schránky

Ak idú niektorí členovia okrskovej volebnej komisie za občanom, ktorý požiadal o možnosť hlasovania do prenosnej volebnej schránky, skontrolujte počet sád hlasovacích lístkov, ktoré so sebou berú. Po ich návrate skontrolujte počet sád nepoužitých hlasovacích lístkov, ktoré vrátili. Rozdiel musí zodpovedať počtu použitých sád hlasovacích lístkov a ten musí byť totožný s počtom voličov, ktorí hlasovali počas výjazdu do prenosnej volebnej schránky; ich účasť na voľbe sa následne vyznačí v oboch rovnopisoch zoznamu voličov.

Je vhodné, aby vo výjazdovej skupine boli zastúpení členovia okrskovej volebnej komisie zastupujúci konkurenčné skupiny kandidátov. Ak to nie je možné zabezpečiť, skontrolujte aspoň počty vydaných a vrátených sád hlasovacích lístkov a radšej zostaňte vo volebnej miestnosti; tam je riziko podvodu vyššie.

8. Podozrivé aktivity tretích osôb v okolí volebnej miestnosti

Ak v okolí volebnej miestnosti spozorujete osobu alebo osoby komunikujúce s viacerými voličmi v priebehu dlhšieho časového úseku, prípadne vozidlo dovážajúce a odvážajúce pribežne voličov, kontaktujte políciu s oznámením na podozrenie z volebnej korupcie. Túto skutočnosť uveďte do zápisnice okrskovej volebnej komisie.

Vyšetrovať podrobnosti nie je Vašou úlohou, na to je tu polícia. Zvlášť spozornejte, ak cieľom takéhoto konania sú seniori alebo sociálne vylúčené osoby.

9. Ukončenie hlasovania – všetky perá zo stolu preč, nepoužité hlasovacie lístky zapečatiť

Najväčšie riziko volebného podvodu je ku koncu hlasovania a po jeho skončení. Ako prvé zapečatíte nepoužité hlasovacie lístky, zabránite tak ich zneužitiu. Zoznamy voličov odložte na viditeľné miesto. Nedovoľíte týmto do nich dopisovať účasť ďalších voličov.

Žiadajte, aby pred sčítaním hlasov boli odložené zo stolov všetky perá, na vyznačenie poznámok členov komisie navrhnete používať a prípadne rozdajte ceruzky. Zabránite tak možnosti dopisovať čokoľvek do hlasovacích lístkov alebo do zoznamu voličov. Ceruzkou totiž nemožno ani hypoteticky platne vyznačiť hlas ani účasť voliča v zozname voličov.

10. Sčítavanie a overovanie hlasov formou krížovej kontroly

Buďte osobne prítomný pri odpečatovaní volebnej urny a prenosnej volebnej schránky. Obsah oboch ihneď zmiešajte, aby sa zachovala tajnosť hlasovania. Veď čo ak bude v prenosnej schránke len jeden hlasovací lístok od konkrétneho voliča a bude tak možné zistiť, ako hlasoval?

V komisiách sa zvyknú hlasovacie lístky rozdeliť na viaceré kôpky s tým, že každú kôpku sčítava niektorý člen komisie. Zabezpečte, aby pri každej kôpke vyznačil člen, ktorý ju sčítava, na pomocný papier výsledok sčítania. Potom si kôpky vymeňte a kontrolne prepočítajte. Krížovú kontrolu zabezpečte tak, aby každú kôpku prepočítali aspoň dvaja rôzni členovia okrskovej volebnej komisie, z ktorých každý zastupuje záujmy inej skupiny konkurujúcich si kandidátov.

Dávajte pozor, aby niekto z úradných osôb prítomných pri sčítavaní hlasov nedopisoval nič na hlasovacie lístky, nedokrúžkoval kandidátov alebo nezneplatňoval hlasovacie lístky.

11. Overenie správnosti výsledkov sčítania hlasov s údajmi zadanými do zápisnice

Správnosť celkového sčítania za okrskov prekontrolujte. Následne porovnajte, či bol správne zapísaný do zápisnice okrskovej volebnej komisie, a to ešte pred jej podpísaním. V prípade nezrovnalosti žiadajte opätovné prepočítanie hlasov, prípadne zistenie chyby. V prípade, že k zisteniu chyby nepríde, nepodpisujte zápisnicu a uveďte do nej dôvod jej nepodpísania. Zabezpečte, aby boli všetky použité hlasovacie lístky zapečatené pre prípad neskoršej kontroly.

Majte po ruke kontakt na člena volebnej komisie vyššieho stupňa, ktorý zastupuje rovnakú politickú stranu, hnutie, alebo volebnú koalíciu ako Vy. Výsledok, ku ktorému ste pri záverečnom sčítaní voličských hlasov dospeli, mu pošlite formou e-mailu alebo sms správy priamo z volebnej miestnosti pre možnosť paralelného sčítania. Týmto zabezpečíte, aby sa s výsledkami nemanipulovalo počas prepravy zápisnice okrskovej volebnej komisie komisii vyššieho stupňa.

Ak má záujem zúčastniť sa sčítania hlasov nezávislý pozorovateľ, vždy mu to hlasovaním umožnite. Nezávislé oči navyše budú len prínosom.

12. O všetkých nezrovnalostiach okamžite informujte zástupcu vo volebnej komisii vyššieho stupňa za Vašu stranu, hnutie alebo koalíciu. Ak ste občiansky aktivista, zabezpečte si telefonický kontakt na právnika. Či už je to Váš známy, alebo ho zabezpečuje niektorá z neziskových organizácií, viete s ním za pochodu konzultovať vzniknuté problémy

Najčastejšie spôsoby možných volebných podvodov

1. Volebná korupcia formou kupovania hlasov, tzv. „volebný vláčik“, kedy volič dostane od podvodníka vyplnenú sadu hlasovacích lístkov a naspäť odovzdáva nepoužitú sadu.
2. Vyplnené hlasovacie lístky sú prítomné vo volebnej urne a v prenosnej volebnej schránke ešte pred ich zapečatením.
3. „Pomoc“ najmä starším voličom pri úprave hlasovacieho lístka, obzvlášť pri hlasovaní do prenosnej volebnej schránky v bytoch seniorov, v domovoch dôchodcov, nemocniciach.
4. Vhadzovanie vyplnených hlasovacích lístkov „navyš“ do volebnej urny alebo prenosnej volebnej schránky členom volebnej komisie prípadne voličom po dohode s niektorým členom volebnej komisie.
5. Dopĺňanie vyplnených hlasovacích lístkov „navyš“ medzi hlasovacie lístky určené na sčítanie, po odpečatení volebnej urny a prenosnej volebnej schránky.
6. Dopisovanie účastí voličov do zoznamu voličov – deje sa vždy v súbehu s nezákonným vhadzovaním hlasovacích lístkov podľa bodov 4 a 5.
7. Umožnenie hlasovať za iného voliča zo strany člena okrskovej volebnej komisie; najmä pri voľbe do prenosnej volebnej schránky.
8. Úmyselné poškodzovanie alebo zvýhodňovanie niektorého z kandidátov pri sčítavaní hlasov členom okrskovej volebnej komisie.
9. Dokrúžkovanie kandidátov na hlasovacom lístku, na ktorom volič nevyznačil plný počet kandidátov pre daný volebný obvod, zo strany člena okrskovej volebnej komisie alebo inej úradnej osoby.
10. Zneplatňovanie hlasovacieho lístku na škodu niektorého z kandidátov, napr. formou dokrúžkovania kandidátov na počet kandidátov určený pre daný volebný obvod, zo strany člena okrskovej volebnej komisie alebo inej úradnej osoby.
11. Úmyselné uvádzanie nepravdivých údajov do zápisnice okrskovej volebnej komisie zo strany predsedu okrskovej volebnej komisie alebo inej úradnej osoby.